

www.e-rara.ch

**Omnium operum divi Eusebii Hieronymi Stridonensis Tomus
primus[-nonus]**

Hieronymus, Sophronius Eusebius

Apud inclytam Basileam, [1516]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-150989>

[De Observatione Vigilarum]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Et hæc eiusdem, quod aiunt farina est: nec in hoc esset ordine, nisi magis
meæ modestiæ, q̄ illius meriti rationem haberem.

DE OBSERVATIONE VIGILIARVM.

A **D**ignum est fratres aptumq; prorsus, satisq; conueniens de sanctis uigijs nunc dicere & proferre sermonem: quando ipsa lucubratio exigitur a sollicitis. Nox ecce est caligo corporis, quæ non solum homines, sed etiam cunctos somno detinet animantes: ut reformatis uiribus per soporem, possint diuturnos labores sustinere uiuentes. Bonus deus, qui ita prospexit, ita constituit, ut homo exiturus ad opus suum, & ad operationem suã usq; ad uesperam, haberet uicarium tẽpus, in quo a duris laboribus, & multa fatigatione requiescere præstitit. Nouimus autem multos hominum, ut aut maioribus suis placeant, aut sibi aliquid peculiariter prosint, noctis particulam ad aliquod opus segregare: id pro lucro ducere, quod furati de sopore suo operari potuerint. A Solomone uero laudatur & scemina: quæ pensa & lanificium ad lucernam uigilanter exercet. Addidit etiã quod ex hoc laus uiro eius in portis & gloria magna nascatur. Quod si in carnalibus instrumentis: id est, uictui aut uestitui necessarijs: quæ uigilat non reprehenditur, imo laudatur: mirari me fateor esse aliquos qui sacras uigilias tam spiritali opere fructuosas, orationibus, hymnis, lectionibusq; fecundas, aut superfluas existimant, aut ociosas: aut quod his est deterius, importunas. Et quidem si sunt homines a religione nostra alieni qui ista sic sentiunt, non est mirũ. Quo modo enim prophanis religiosa placere possunt? quibus si placerent, nostri essent: quia sumus utiq; Christiani. Si uero nostri sunt quos uigiliarum salutifer actus offendit: ut nihil de his deterius suspicer: aut pigri sunt, aut somniciosi, aut quod his est proximum senes, uel infirmi. Si pigri sunt, erubescant, quia illis insonant uerba Solomonis: Vade ad formicam o piger, & æmulare uias eius. Si somniciosi sunt, expergiscantur, scriptura prodamante: O piger quousq; dormis? Quando autem de somno surges? paululum quidem dormies, modicum sedebis, pusillum autem dormitabis, pusillum uero complecteris manibus pectus: Deinde superueniet tibi tanq̄ uiator paupertas: inopia tanq̄ bonus & leuis cursor cito ueniet. Si senex es, quis te compellit ut uigiles? quamq; & non compulsus pro ætate tamen uigilas. Et si stare non potes, & tuam cogitas impossibilitatem, non debes iuuenes & ualentes ad tuum reuocare torporem, quos propter uarias tentationes iuuentutis seipsos propensionibus macerare decet uigijs. Si uero infirmus es membris, quod facere non potes noli reprehendere: imo riga & tu secundum prophetam lachrymis stratum tuum, & dic: Sic memor fui tui super stratum meum. Iniunge etiam uigilantibus, ut te suis præcibus iuuent: quo adiutus a domino super lectum doloris tui canere possis, & tu aliquando merearis dicere: In matutinis meditabor in te: quia fuisti adiutor meus. Alioquin stultum & satis extraneum est: ut quia ipsi currere non ualemus, bene currentibus derogemus. Nam & si non possumus debemus congratulari potentibus. Sicut enim de consensu malitiæ participatur cum facientibus poena: sic participatio gloriæ speranda est de consensione bonitatis. Alios enim effectus coronat: alios uoluntas pia lætificat. Nec sane onerosum, uel difficile uideri debet etiam delicatis corporibus in septimana duarum noctium: id est, sabbati atq; dominicæ, portionem aliquam dei ministerio deputare. Ista enim quasi purificatio est dierum quinq; uel noctium, quibus stupore carnalium ingrauescimus, aut mundanis actibus oscitamus. Nec erubescat aliquis in bono studio sanctitatis: cū nō erubescant improbi in perpetrando opere scditatis. Merito ergo scriptura in Prouerbijs ingerit. Est confusio quæ ducit ad peccatum. In bono enim opere confundi peccatum est: sicut in malo faciendo non confundi perniciēs est. Si sanctus es, ama uigilias: ut thesaurum tuum uigilando custodias, & ipse in sanctitate serueris. Si peccator es: ma-

Cgis cura, ut uigilando & orando purgeris: dum tunso pectore frequentius damas: Ab occultis meis munda me domine, & ab alienis parce seruo tuo. Qui enim iam ab occultis desyderat emundari: necesse est ut eum non delectet istis miserijs inquinari. Res exigit charissim: ut de authoritate uigiliarum & antiquitate deq; ipsa utilitate pauca dicamus. Magis enim quilibet labor suscipitur: si ante oculos pponat ipsius laboris utilitas. Antiqua est uigiliarum de uotio, familiare bonum omnibus sanctis. Esaias deniq; propheta clamat ad deum: De nocte uigilat spiritus meus ad te deus, quoniam lux precepta tua super terram. Dauid regio & propheta sanctificatus unguento: ita canit: Domine deus salutis meae: in die clamaui & nocte coram te. Et in alio psalmo: Memor fui nocte nominis tui domine, & custodiui legem tuam. Sed forsitan in lectulo suo positus haec cantabat: quod aliquanti pigriores sufficere putauerunt: si tantum in stratu suo aut oret unusquisq; aut psalmum submurmuret. Quod quidem & ipsum bonum est: dei semper & ubiq; meminisse salutare est. Sed quod sit melius exurgere & conspectui diuino assistere: accipe eiusdem prophetae aliam uocem: quae & tempus & locum & habitum deprecatis ostendit. In noctibus inquit extollite manus uestras in sancta, & benedicite dominum. Et ne uespertinas tantum horas noctis existimes appellatas, occurrit & dicit: Media nocte surgebam, ut confiterer tibi, super iudicia iusticiae tuae. Habes & tempus expressum exurgendi, & sollicitudinem, quomodo deo confitearis ostensam. Adhuc consyderanti mihi intentionem sanctorum: maius aliquid & laboriosius occurrit, & ultra humanae naturae conditionem suggeritur: cum eundem audio prophetam psallentem: Si ascendero in stratum lecti mei: si dederero somnum oculis meis & palpebris meis dormitationem & requiem temporibus meis: donec inueniam locum domino, tabernaculum deo Iacob. Quis enim tantum stupeat dei amore & animi deuotionem: ut somnum sibi, sine quo humana utiq; corpora deficiunt penitus interdixerit: donec locum ad templum domino fabricandum rex & propheta reperiret? Quae res nos debet firmiter admonere: ut si ipsi locus domini esse uolumus: & tabernaculum eius ac templum cupimus haberi perpetuum: sicut Paulus asserit, dicens: Vos estis templum dei uiui: in quantum possumus exemplo sanctorum, uigilias diligamus: ne de nobis dicatur, ut psallitur: Dormierunt somnum suum & nihil inuenerunt manibus suis. Quin potius gratulabundus unusquisq; iam dicat: In die tribulationis meae deum exquisiui manibus meis nocte coram eo, & non sum deceptus. Quia bonum est confiteri domino, & psallere nomini tuo altissime: Ad annunciandum mane misericordiam tuam: & ueritatem tuam per noctem. Haec & huiusmodi tanta actalia, ideo sancti cecinerunt & scripta reliquerunt: ut nos eorum posteris paribus excitaremur exemplis, ad celebrandas etiam noctibus salutis nostrae excubias. Sed a ueteribus ueniamus ad noua: de ministris legis ad ministros euangelij: de nouo etiam testamento uigiliarum gratia consignetur. Anna Phanuelis filia uidua, continuis orationibus & ieiunijs domino seruiens: non discessisse de templo die ac nocte in euangelio legitur. Pastores illi sanctissimi, dum super greges suos nocturnas exercet uigilias, & angelos in splendore & Christum natum in terris primum audire meruerunt. Iam uero institutio saluatoris, nonne tota diligentia ad uigilandum auditores exuscitat: siue in parabola boni seminantis dicendo: Dum dormirent homines uenit malus homo, & superseminauit zizania in triticum, & abiit? Quod si non dormissent, nec malus fortasse zizania seminare potuisset: siue cum dicit: Sint lumbi uestri praecincti, & lucernae ardentes in manibus uestris: & uos similes estote hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur a nuptijs. Beati serui illi quos cum uenerit dominus inuenierit uigilantes. Et si uespertina inquit, hora uenerit, si media nocte, si galli cantu, & inuenierit eos uigilantes, beati sunt. Illud autem scitote, quia si sciret paterfamilias, qua hora fur ueniret, uigilaret utiq; & non sineret perfodi domum suam. Itaq; & uos estote parati: quia qua hora non putatis, filius hominis uenturus est. Nec solum uerbis docuit uigilias: sed etiam docuit exemplo. Namque testatur in euangelio: Quia erat Iesus pernoctans in oratione. Pernoctabat dominus, non sibi, sed ut scirent serui inopes & infirmi quid agere deberent: quando dominus diues in omnibus, nec ullius indigens quae fortissime per noctem in oratione duraret. Sic & increpat Petrum tempore passionis, dicens: Non

- A** Non potuisti una hora uigilare mecum? Et ad omnes iam dicit: Vigilate & orate: ne intretis in tentationem. Hæc uerba, hæc & eiusmodi exempla: oro uos quem non de profundo etiam somno & morti simillimo ualeant suscitare: His instructi sermonibus, his confirmati documentis beati apostoli, & ipsi uigilarunt, & uigilias imperarunt. Petrus ab angelo in carcere suscitatur, & ipso referante portam ferream in domum Mariæ peruenit: ubi erant multi congregati: non stertentes utiq; sed orantes. Idem in sua epistola ponit ac dicit: Sobrii estote, ac uigilate: quia aduersarius uester diabolus tanq; leo rugiens circūit, quærens quem deuoret. Paulus & Silas in custodia publica circa medium noctis orantes, hymnum audientibus uinctis dixisse memorantur: Vbi repente terræ motu, concussis carceris fundamentis, & ianuæ sponte apertæ, & omnium uincula sunt soluta. Idem beatus Apostolus a Troade profecturus, sermonem ducebat usq; ad mediam noctem, accensis laternis q; pluribus in cœnaculo. Ex quo Euthycus adolescens somno oppressus, disputante Paulo prolixius a fenestra deductus, cecidit de tertio tecto, & sublatus est mortuus: quo statim reddito uitæ usq; ad lucem sermocinatus, deo gubernante profectus est. Quā plene idem q; copiose super exercendis uigilijs adhortatus Thessalonicensibus scribens ait: Itaq; non dormiamus sicut & cæteri: sed uigilemus & sobrii simus. Nā qui dormiunt, nocte dormiūt: & qui inebriant, nocte ebrii sunt. Nos autē qui dei sumus, sobrii sumus. Et mire cōcludit, Siue inquit, uigilem⁹, siue dormiamus: simul cū illo uiuamus. Ad Corinthios autem: Vigilate, state in fide, confortamini, uiriliter agite. Sic & ad Ephesios scribit: Orātes in omni tempore in spiritu. Et ipse uigilantis quoq; exemplū ponens in catalogo uirtutum suarum, fructū de uigilijs multis apud Corinthios gloriatur. Hæc sufficiant de antiquitate & auctoritate uigiliarū. Supereft ut secundum promissum ordinem de earum utilitate aliquid conferamus: quāq; sentiri magis possit per exercitium ipsa utilitas, q; loquētis sermo narrare. Gustandum em̄ uidetur, quia suauis est dñs: sicut scriptū est. Qui ergo gustauit, intelligit & sentit quantū pondus pectoris uigilando deponitur, quātus mentis stupor excutitur, quanta lux animæ uigilantis & orantis illustrat: quæ gratia: quæ uisitatio mēbra uniuersa latificat. Vigilando timor omnis excluditur, fiducia nascitur, caro maceratur, uitia tabescunt, charitas roboratur, recedit stulticia, accedit prudentia, mens acuitur, error obtundit, criminū caput diabolus, gladio spiritus uulneratur. Quid hac utilitate magis necessariū? quid istis lucris cōmodius? quid hac delectatione suauius? quid hac felicitate beatius: teste etiam propheta: qui in principio psalmorū suorum, beatum uirum describēs, summam beatitudinem eius in hoc uersiculo collocauit. Si in lege domini meditetur die ac nocte. Bona est quidem diuturna meditatio, sed efficacior est nocturna: quia per diem necessitates uariæ obstrepunt, occupationes distrahunt mentem, sensum duplex cura dispergit. Nox quieta, nox secreta, oportunā se præbet orantibus, aptissimam uigilantibus: dum carnalibus occupationibus expeditum, collectum sensum, intentū hominē diuinis conspectibus sistit. Inde diabolus diuinarum semper rerum callidus æmulator, sicut ieiunia & uirginitatem, uana baptismata & inania suis cultoribus dedit: ita & hoc sanctum æmulatus officiū, nocturna sacra & uigilias suis cōmessationibus addidit. Vnde iam nostri fideles, si de suorum institutione nō excitantur ad habendas uigilias sacras, in aduersa uarietatis usurpatione cernentes, alienas a dei rebus non esse fateantur: quas nō æmularetur iniquus ad deceptionem, nisi deo placitas esse cognosceret ad celebrantium benedictionem. Tamen charissimi fratres: qui uigilat oculis, uigilet & corde: qui orat spiritu, oret & mente: quia ualde inutile est oculis uigilare animo dormiente. Cum econtrario ex persona ecclesiæ scriptura testat: Ego, inquit, dormio: & cor meum uigilat. Curandum est etiam ne nimietate cibi uel potus uigilaturi pectus oneretur: ne cruditates eructantes & crapulam, non solum ipsi nobis insuaues simus, sed & gratiæ spiritus indigni iudicemur. Quidam nanq; uir inter pastores eximius: Sicut fumus, inquit, fugat apes, sic indigesta eructatio auertit & abiicit spiritus sancti charismata. Ergo tanq; diuino functuri ministerio, ante nos per abstinentiam parare debemus: ut ingrauari expeditius uigilare possimus. Cogitatio quoq; mala pellatur, ne male uigilantis oratio fiat: sicut legitur in peccatum. Sunt enim & ex maligno uigiliæ: sicut in Prouerbijs legitur: Quare ablatu est somnus ab oculis eorum. Non enim dormiunt inquit, nisi male fecerint. Ab-

sint

C sint fratres, absint ab hoc conuentu tales uigiliae. Sit potius uigilantium pectus clausum diabolo, apertum Christo: ut quem labijs sonamus, corde teneamus. Tunc erunt acceptabiles nostrae uigiliae: tunc pernoctatio salutaris erit: si competenti diligentia & deuotione sincera, ministerium nostrum, diuinis obtutibus offeratur. Haec de uigiliarum autoritate & antiquitate, necnon utilitate dicta sufficiant. Gratia domini nostri Iesu Christi cum omnibus uobis: Amen.

CENSURA EPISTOLAE SEQVENTIS.

Ipsa phrasis indicat hanc eiusdem authoris esse, cuius est quae proxime praecessit. Nempe Paulini.

HORTATUR MILITEM SAECULI UT CHRISTO MILITET.

S T si ignotus tibi sim facie, iam tamen te corde cognoui: quia filius meus in dño charissimus Victor, referens mihi religiosam uitam tuam: fecit ut te (quous absentem) cognoscerem, & sicut consortem futurum in Christo diligere inciperem. Retulit enim mihi quomodo & in militia saeculari (in qua adhuc tu teneris) socius & secutor contubernij tui fuerit. Vnde magis praesumpsi scribere ad te per ipsum. Spero etenim te ex eadem uia ad uiam nostram esse uenturum. Quandoquidem istum de tuis socijs ad nos praemisisti: quem pro pigmore tuo ecclesia tenet, ut te post eum capiat. Nihil enim est benedictae fili, quod possit aut debeat praeferi ei, qui est uerus dominus, & uerus pater & imperator aeternus. Cui enim rectius uitam nostram impendimus, quam illi a quo accepimus, & cui eam usque in finem debemus: quia ipsius beneficio uiuimus. Si tamen in hoc saeculo ipsi militauerimus: tunc ad ipsum transire merebimur. Quod si magis dilexerimus hoc saeculum, & maluerimus Caesari militare quam Christo: postea non ad Christum, sed ad gehennam transferemur: ubi principum huius saeculi uertitur caussa. Ideo nec affectum, nec patriam, nec honores, nec diuitias deo praeferre debemus: quia scriptum est: Praeterit huius mundi figura. Et, qui hunc mundum dilexerint, cum ipso & peribunt. Ideo ipse dominus in euangelio contestatur & dicit: Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam & sequitur me: non potest meus esse discipulus. De diuitijs autem saeculi huius: quas quidam pro summo bono, & necessario amplectuntur & diligunt, ita dicit: Quia non proderunt thesauri iniquis: iusticia autem eripit a morte. Et iterum per prophetam dicit: Exterminati sunt omnes qui exaltati fuerant auro & argento. In euangelio quoque clamat atque perdamnat diuites saeculi, dicens: Vae uobis diuitibus, quia habetis consolationem uestram. Vae uobis qui saturati estis, quia esurietis. Vae uobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Noli ergo diutius diligere hunc mundum, neque militiam eius, quia secundum scripturae auctoritatem inimicus dei est, quicumque est amicus saeculi. Et qui militat gladio, mortis minister est. Qui autem suum uel alienum sanguinem fundit, hic recipiet fructum stipendiorum. Aut enim exitus mortis tenebitur reus, aut criminis. Quia necesse est, ut miles in bello: in quo tamen non tam pro se quam pro alio dimicet, aut suam mortem uictus inueniat, aut mortis causam uictor acquirat: quia uictor esse non poterit, si effusor sanguinis ante non fuerit. Ideo dicit dominus: Non potestis duobus dominis seruire. Sed quia uni deo seruiendum est, facile puto posse discerni: cui potius serui debeat: deo an mammonae, Christo an Caesari: cum ipse Caesar Christi seruus studeat esse: ut aliquarum gentium rex esse mereatur. Neque enim quicumque rex terrenus, totius terrae dominus est. Christus autem totius mundi rex est: quia omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil. Et ipse est rex regum, & dominus dominantium: & in terris, in mari, in abyssis omnia quae uult facit. Hunc igitur sequamur: huic militemus: cui coniunctus nunquam disjungitur miles, qui militantibus sibi, gloriam uitae aeternae, honorem regni coelestis, & diuitias hereditatis suae, & diuinæ cognitionis consortium perenne largitur. Scriptum est autem: Qui pecuniam diligit, non iustificabitur: & qui terrenas possessiones concupiscit, in illis (sicut scriptum est) implanabitur. Nam in Ecclesiastico per Salomonem loquitur diuina sapientia: Quia multi periclitati sunt auri causa: & facta est in facie illius perditio ipsorum. Lignum, inquit, offensionis eius est aurum: & deriit illos qui sectantur illud. Sed non omnis nisi imprudens disperiet in illo. Quapropter fuge ab illo fili, sicut a facie serpentis, credens Christo: qui in euangelio testatur oibus hominibus: Quia non in abundantia